

TARTIŞMALI İLMÎ TOPLANTILAR DİZİSİ - 39

KUR'ÂN ve TEFSİR ARAŞTIRMALARI-V (İslâm Düşüncesinde Gayb Problemi-I)

Tartışmalı İlmî Toplantı

12-13 Ekim 2002

- Prof. Dr. M. Said HATİBOĞLU * Prof. Dr. Sadık KILIÇ
Prof. Dr. Halis ALBAYRAK * Doç. Dr. Muhsin DEMİRCİ
Prof. Dr. Alpaslan AÇIKGENÇ * Doç. Dr. İlyas ÇELEBİ
Prof. Dr. Yusuf Şevki YAVUZ * Yrd. Doç. Dr. İsmail ALBAYRAK
Prof. Dr. Mustafa ÖZ * Prof. Dr. Ali Murat DARYAL
Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ * Yrd. Doç. Dr. Abdülhamit BİRİŞİK

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Yavuz ARGIT Bölümü	
Dem.No	121811
Tes.No	29701 KUR. T

İstanbul 2003

ENSAR NEŞRİYAT: 73
İSLÂMÎ İLİMLER ARAŞTIRMA VAKFI
Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 39

Tebliğlerin
Muhteva ve dil bakımından sorumluluğu
Tebliğ sahiplerine aittir

Editör:
Prof. Dr. Bedreddin ÇETİNER

Yayına Hazırlayanlar:
Dr. İsmail KURT
Seyit Ali TÜZ

Sayfa Tertibi ve Tashih:
Dr. İsmail KURT

Baskı:
Step Ajans
Davut Paşa Cd.
Kale İş Merkezi, 224
0212 482 13 41

ISBN 975-6794-15-1

ENSAR NEŞRİYAT TİCARET A.Ş.
Süleymaniye Caddesi, 11 Beyazıt/İstanbul
e-mail: ensarv@ttnet.net.tr – Web site: www.ensar.org
Tel-Faks: +90 (0212) 513 43 41-513 03 09-513 09 90

KUR'ÂN ve SÜNNET İŞİĞİNDA
Hz. PEYGAMBER'İN GAYBA MUTTALİ OLMASI

Prof. Dr. M. Said HATİBOĞLU
Emekli Öğretim Üyesi

Bizim zamanımızın şartlarını hepimiz biliyorsunuz. Fakültemiz dahi yoktu. 1949-1950 yıllarında Ankara İlahiyat Fakültesi açıldı ve altı yüz senelik İslâm'a hizmet bayraktarlığı yapan bir devletin akabinde kurulmuş bir devlette, İlahiyat Fakültesi'nde tefsir, hadis, Arapça dersi verebilecek bir tek profesör yoktu.

Ben şahsen Arabça dersi almak üzere Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Arabça Kürsüsü'nün derslerine gidiyordum ve orada bu dersi öğreten hoca bir Alman idi. Hamdolsun, bizlerin başında Muhammed Tayip Okiç Hocamız vardı. –kendisi Saraybosna'lıdır. 1977'de vefat ettiler. Allah rahmet eylesin– O'nun asistanlığına 1958'in sonunda girdim. Yani, kırk dört senelik bir fakülte mensubuyum. 1945'den beri benim gayem, bu ümmet-i necibenin mübarek dinimize hizmetinde bir katkı sahibi olabilmektir. İki bin yılında emekli oldum. Ama, hâlâ okumaya devam ediyorum.

“Şimdiye kadar ne öğrendin?” diyeceksiniz. Doktora tezimde seçtiğim mevzu, “İslâm Tenkid Zihniyeti ve Hadis Tenkidinin Doğuşu” idi. O zamanki sınırlı bilgime göre, İslâm ümmetinin son döneminde bir tenkid zihniyetinin olmadığını görmüştüm. Tenkid zihniyeti olmayınca gelişme de olmuyor.

Tenkid zihniyeti neden yok? Varsa niçin kesilmiş? Nasıl devam ettirmek mümkün? Bunları araştırabilmek için “İslâmî Tenkid Zihniyeti ve Hadis Tenkidinin Doğuşu” konusu üzerinde çalıştım ve gördüm ki, Rasûlullah'ın zamanında, en geniş mânâsında bir tenkid zihniyeti vardı. Bizzat Sahabe, Peygamber'ini tenkid edebiliyordu. Ama, âyet nüzül edince bütün tenkidler duruyordu. Âyetin üstünde lâf söylemek kimsenin haddi değildi. Bu istisna dışında herkes, –dikkat buyurun, Rasûlullah

dahil- tenkid çerçevesinin içinde idi. Daha sonraki dönemlerde bu zihniyet sondii. Devrimizde bile bu engelin aşılabilmesi için neler çektiğimizi hepimiz biliyorsunuz.

Doçentlik çalışmamda, "Peygamber Efendimiz'in Vefatından Emevîler'in Sonuna Kadar Siyasî, İctimâî Hâdiselerde Hadis Münasebetleri"ni inceledim. Okuyabildiğim kadarıyla, İslâm kitabiyâtında, Peygamber Efendimiz'in hemen hemen isminin geçmediği, O'nun istismar edilmediği hiçbir saha yoktur; her sahada istismar edilmiştir. Ben bu istismarların siyasî, içtimâî tezâhürlerini inceledim ve gordiim ki, gerçekten de herkes, problemlerini Peygamber'ine çözdürtmeyi denemiş ve bunun çalışmasını yapmıştır.

Hiçbir mesele hariç değil, dedim. Bunları sıralamaya çalışırken gordiim ki, hemen hemen bütün istismar vesilesi yapılmış olan hâdiselerin temelinde gaybi bilgi yatıyor. Yani, peygamber Efendimiz, gayben bir şey soylüyorlar, bu söyledikleri yüzde yüz doğrudur, mutlaka bunu tatbik etmek gerekir. Müslüman'da böyle bir fikir oluşuyor.

Acaba, Rasûlullah aleyhisseliitii vesseliim, bu sözleri soyleyebilir mi soyleyemez mi? Söylemişse hangi şartlar dahilinde soyleyebilir? Söylememişse bunun delilleri nedir? Bu büyük bir problem olarak karşımıza çıktı.

Eğer Hâricîlerden bahsederken "Bir kavim çıkacak, şunları şunları yapacak, şu, şu inançlara sahip olacak..." demişlerse, Hbricilerden bahsetmeyi Rasfiliillah aleyhisseliitii vesselâm, iktidarı dahilinde görmüş ki bunları söylemiş diyeceksiniz bir bakıma. Eğer bir açıdan Rasûlullah aleyhisselâtü vesseliim, böyle bir şey soyleyemez diyorsanız o zaman bunun delillerini vermek zorunda kalacaksınız. Bunları yapabilmek için de, başta değişmez kitabımız, temel kitabımız olan Kur'ân-ı Kerim açısından Rasfiliillah aleyhisselâtü vesselâm'ın gayb bilgisinin değeri, mahiyeti ve şümûlü iizerinde çalışma yapma lüzûmunu hissettim.

Bu gayeyle otuz sene kadar önce elli kûsûr sayfalık bir çalışma yapmıştım. Onu geçen zaman zarfında daha çok delillendirdim ve hacim itibariyle epeyce arttı. İnşallah bu çalışmalarım kitaplaştırıldığı zaman, siz ulemanın tenkidlerine arz edilmiş olacak ve kitaptaki yanlışların düzeltilme veya doğrularımı daha da zenginleştirme imkânı olacaktır. Cenâb-ı Hakk'dan bu günleri görmeyi diliyorum.

Burada huzurunuzda çıkmışken, "Ne gibi şeyler öğrendin?" sualine karşı birkaç şey söylemek istiyorum.

Bir defa Kur'ân-ı Kerim'de zaman açısından üç türlü gaybî hâdise ortaya konuyor:

1. Geçmişin gaybî haberleri,
2. Hal-i hazır gayb haberleri,
3. Geleceğin haberleri.

Malum olduğu üzere Kur'ân-ı Kerim'de, **geçmişten verilen pek çok haber vardır** ve bunların münakaşası bizim için bahis konusu değildir. Burada Cenâb-Hakk, Peygamber'ine: "*Bu sana verdiğimiz haberler, bizim nezdimizden gelen haberlerdir; gayb haberleridir; daha evvel sen bunları bilmiyordun*" diyor. Biz de o vesile ile öğreniyoruz. Ama, bunların tafsilâtını Kur'ân-ı Kerim'den öğrenmek mümkün değil. Ancak verilen kadarıyla bir hakikati öğreniyorsunuz, tafsilâtı ise ilim adamlarının yapacağı çalışmalara bağlıdır.

Vaktiyle okuduğum bir dergide, garplı ilim adamları, "ارم ذات = iremezât..." diye başlayan âyeti izah ederken, "*gerçekten de Kur'ân-ı Kerim'in dediği doğru*" diyorlardı. Nitekim Yemen'de kazılar yapmışlar, "zâtü'l-imâd" dediğimiz sütunlu şehri ortaya çıkarmışlar. Bunun üzerine "*gerçekten de Kur'ân-ı Kerim'in dediği doğru*" diyorlar. Ama, ben beklemiştim ki bunu Müslümanlar söylesin. Müslüman arkeologlarımız da çıkar ve eksikliğimizi giderirler.

Hal-i hazır gayb haberleri de vardır. Hal-i hazır, aynı anda olan hâdise demektir. Meselâ, ben burada konuşma yapıyorken, toplantı salonunun dışında da bir takım hâdiseler oluyor. O hâdiseleri ben bilirmiyim, bilmez miyim? Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm bilir mi, bilmez mi?

Bu çerçevede hal-i hazırla ilgili gayb haberlerine işaret eden, Kur'ân-ı Kerim âyetlerini tedkik ettiğimiz zaman görüyoruz ki Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm, herhangi müşahedeye, duyulara dayanan bir haber gelmediği takdirde böyle bir bilgiden mahrumdur. Yani, kendisinin gıyabında olan bir hâdiseyi bilmesi mümkün değildir. Ama, bunu reddeden, Peygamber her şeyi bilir diyen pek çok âlim var. Şimdi onları bir kenara koyuyoruz. Kur'ân açısından meseleye yaklaştığımız zaman durum bu oluyor.

dahil– tenkid çerçevesinin içinde idi. Daha sonraki dönemlerde bu zihniyet sondii. Devrimizde bile bu engelin aşılabilmesi için neler çektiğimizi hepimiz biliyorsunuz.

Doçentlik çalışmamda, "Peygamber Efendimiz'in Vefatından Emevîler'in Sonuna Kadar Siyasî, İctimâî Hâdiselerde Hadis Münasebetleri'ni inceledim. Okuyabildiğim kadarıyla, İslâm kitabiyâtında, Peygamber Efendimiz'in hemen hemen isminin geçmediği, O'nun istismar edilmediği hiçbir saha yoktur; her sahada istismar edilmiştir. Ben bu istismarların siyasî, içtimâî tezdhurlerini inceledim ve gordiim ki, gerçekten de herkes, problemlerini Peygamber'ine çözdürtmeyi denemiş ve bunun çalışmasını yapmıştır.

Hiçbir mesele hariç değil, dedim. Bunları sıralamaya çalışırken gördüm ki, hemen hemen bütün istismar vesilesi yapılmış olan hâdiselerin temelinde gaybî bilgi yatıyor. Yani, peygamber Efendimiz, gayben bir şey soyluyorlar, bu söyledikleri yüzde yüz doğrudur, mutlaka bunu tatbik etmek gerekir. Musliiman'da böyle bir fikir oluşuyor.

Acaba, Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm, bu sozleri soyleyebilir mi söyleyemez mi? Söylemişse hangi şartlar dahilinde soyleyebilir? Söylememişse bunun delilleri nedir? Bu büyük bir problem olarak karşımıza çıktı.

Eğer Hdricilerden bahsederken "Bir kavim çıkacak, şunları gunları yapacak, şu, şu inançlara sahip olacak..." demişlerse, Hdricilerden bahsetmeyi Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm, iktidarı dahilinde görmüş ki bunları söylemiş diyeceksiniz bir bakıma. Eğer bir açıdan Rasûlüllah aleyhisseldtii vesselâm, böyle bir şey soyleyemez diyorsanız o zaman bunun delillerini vermek zorunda kalacaksınız. Bunları yapabilmek için de, başta değişmez kitabımız, temel kitabımız olan Kur'ân-ı Kerim açısından Rasûlüllah aleyhisseldtii vesselâm'ın gayb bilgisinin değeri, mahiyeti ve şümülü iizerinde çalışma yapma lüzûmunu hissettim.

Bu gayeyle otuz sene kadar once elli küsür sayfalık bir çalışma yapmıştım. Onu geçen zaman zarfında daha çok delillendirdim ve hacim itibariyle epeyce arttı. İnşaallah bu çalışmalarım kitaplaştırıldığı zaman, siz ulemanın tenkidlerine arz edilmiş olacak ve kitaptaki yanlışların düzeltilme veya doğrularını daha da zenginleştirme imkânı olacaktır. Cenâb-ı Hakk'dan bu günleri gormeyi diliyorum.

Burada huzurunuzda çıkmışken, "Ne gibi şeyler öğrendin?" sualine karşı birkaç şey söylemek istiyorum.

Bir defa Kur'ân-ı Kerim'de zaman açısından üç türlü gaybî hâdise ortaya konuyor:

1. Geçmişin gaybî haberleri,
2. Hal-i hazır gayb haberleri,
3. Geleceğin haberleri.

Malum olduğu üzere Kur'ân-ı Kerim'de, **geçmişten verilen pek çok haber vardır** ve bunların münakaşası bizim için bahis konusu değildir. Burada Cenâb-Hakk, Peygamber'ine: "*Bu sana verdiğimiz haberler, bizim nezdimizden gelen haberlerdir; gayb haberleridir; daha evvel sen bunları bilmiyordun*" diyor. Biz de o vesile ile öğreniyoruz. Ama, bunların tafsilâtını Kur'ân-ı Kerim'den öğrenmek mümkün değil. Ancak verilen kadarıyla bir hakikati öğreniyorsunuz, tafsilatı ise ilim adamlarının yapacağı çalışmalara bağlıdır.

Vaktiyle okuduğum bir dergide, garplı ilim adamları, "ارم ذات = iremezât..." diye başlayan âyeti izah ederken, "*gerçekten de Kur'ân-ı Kerim'in dediği doğru*" diyorlardı. Nitekim Yemen'de kazılar yapmışlar, "zâtü'l-imâd" dediğimiz sütunlu şehri ortaya çıkarmışlar. Bunun üzerine "*gerçekten de Kur'ân-ı Kerim'in dediği doğru*" diyorlar. Ama, ben beklemiştim ki bunu Müslümanlar söylesin. Müslüman arkeologlarımız da çıkar ve eksikliğimizi giderirler.

Hal-i hazır gayb haberleri de vardır. Hal-i hazır, aynı anda olan hâdise demektir. Meselâ, ben burada konuşma yapıyorken, toplantı salonunun dışında da bir takım hâdiseler oluyor. O hâdiseleri ben bilir miyim, bilmez miyim? Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm bilir mi, bilmez mi?

Bu çerçevede hal-i hazır ile ilgili gayb haberlerine işaret eden, Kur'ân-ı Kerim âyetlerini tedkik ettiğimiz zaman görüyoruz ki Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm, herhangi müşahedeye, duylara dayanan bir haber gelmediği takdirde böyle bir bilgiden mahrumdur. Yani, kendisinin gıyabında olan bir hâdiseyi bilmesi mümkün değildir. Ama, bunu reddeden, Peygamber her şeyi bilir diyen pek çok âlim var. Şimdi onları bir kenara koyuyoruz. Kur'ân açısından meseleye yaklaştığımız zaman durum bu oluyor.

Gerçekten de Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm'ın kendi hayatında gösterdiği tatbikat bizi bu fikre götürüyor. Hiçbir hâdisede Rasûlüllah aleyhisseliitii vesselâm'ın, haberci kullanmadan bir hükümde bulunduğunu görmüyoruz. Bir harbe dahi çıksalar, haber toplamak için muhakkak bir casus gönderiyorlar. Herhangi bir yerde bir hâdise işittilerse hemen onu tahkik ettiriyorlar. Bunlar, hâl-i hazır gaybı bilmeyen bir kimsenin davranışlarıdır. Ama, biz daha sonra oyle bir peygamber tasavvuru ortaya çıkardık ki, –tabirimi mâzur görün– Rasûlüllah aleyhisseliitii vesselâm şimdi gelse kendisini tanıyamayacak nerede ise. Şimdi bizim kitaplarımızda oyle bir Peygamber tasviri var. Bunların gerçeğe alakâsının olduğunu hiç zannetmiyorum.

Meselâ, bir insan olarak Peygamberimizin namaz kıldırırken arkasındaki cemaatin ne yaptığını bilmesi mümkün değildir. Ama biz bunu bir nakîse addedmişiz ve Peygamberimiz'e ne yapmışız? İki kürek kemiğinin arasına bir goz yerleştirmişiz. Bu haberlerin sâhibi: “Üstü kapalı da olsa “Rasûlüllah aleyhisseliitii vesselâm iki kürek kemiği arasındaki gözüyle arkasını da görürdü” diyoruz. Şimdi bu peygamberi yüceltmek midir, yoksa gerçeği saptırmak mıdır?

İnşallah bunların ilmî çerçevede müzakere edileceği günlere geliriz. Ben gördüm ki bu çeşitten haberler ecdâdımızın kitaplarında oldukça çoktur.

Meselâ, Yahudiler tarafından bir su-i kasd teşebbüsü olur, o teşebbüsü Rasûlüllah aleyhisseliitii vesselâm nasıl haber al ~ Bazı kaynaklar hemen Cebrâil geldi haber verdi diyerek Cebrâil'i yerleştirirler. Boyle bir şey yoktur. Bir başka kaynakta o hiidiseyi, o su-i kasd teşebbüsünü bir Müslüman öğrenmiş, gelip Peygamberimiz'e haber vermiştir, o vesile ile haberdar olurlar.

Hal-i hazır gaybıla ilgili misâller pek çoktur. Bir-iki misâlle iktifâ edeyim. Meselâ, Mute Gazvesi sırasında peygamberimiz –bugünkü canlı yayınlar vardır ya, biz televizyonda aynı anda seyrediyoruz– minbere çıkarlar, harp safahâtını anlatırlar. Şimdi Cafer şehid oldu, onun arkasından şu, onun akasından bu şehid oldu dediğini müteber kaynaklar rivayet ederler. Halbuki bir başka kaynağımıza göre; “Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm bir Sahabeyi Anadolu'ya yani Bizans'a göndermiş, o Sahabe dönüşünde “Bir baktım ki, Mute'de Müslümanlar kâfirlerle harp ediyorlar. Vâkıf olduğum hâdiseleri Peygamberimize anlattım. Aradan aylar geçtikten sonra Peygamberimiz bu hâdiseden haberi oldu

ve pek derin bir üzüntüye kapıldılar” diyor. Şimdi her iki anlatıştan hangisi doğru? Bu rivayetleri çoğaltmak gayet mümkün.

Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm'ın hal-i hazır hayatında olan ve Kur'ân-ı Kerim'e de aksetmiş hâdiseler var. O hâdiselerin Kur'ân-ı Kerim'de anlatılış şekilleri eğer harfî mânâda anlaşılırsa biz zannederiz ki, Peygamberimize ulaştırılmış, Kur'ân'ın dışında, tilâvet edilmemiş ikinci bir vahiy daha var. Tabîî bu durumda vahiy ikiye ayrılıyor.

Size müşahhas bir misâl olarak meşhur tahrîm hâdisesiyle ilgili rivayetleri hatırlatayım: Hz. Peygamber Efendimiz bir hanımına bir sır söylemişler ve o sırrı kimseye söyleme demişler. Ondan sonra bu hanım bu sırrı diğer hanımlarına aktarmış, onun üzerine senin sırrını fâş ettiler diye Cebrâîl, Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm'a haber vermiş. Diğer hanımların bu sırrı öğrendiğini sana kim bildirdi diye sorulduğunda Hz. Peygamber de cevaben: “Bunu bana Allah bildirdi” buyuruyor. Bu ihbarın Kur'ân-ı Kerim'de bir âyet olarak hiçbir ifadesi yok. Ama ne var? Peygamberimiz bu hâdiseden Allah vasıtasıyla haberdar olduğu keyfiyeti var. O zaman bazı âlimler haklı olarak “Demek ki Kur'ân âyetinin dışında da bir vahiy var” demişlerdir.

Şimdi ben kendi sistematüğimin içinde bunun doğru olamayacağı kanaatine vardım. Yani pek âlâ burada Peygamberimiz'e bir başkası gelmiş, haber vermiş ve Peygamberimiz de sana kim haber verdi dedikleri zaman “bunu bana Allah haber verdi” demiş olabilir. Burada önemli bir incelik var: Allah haber verdi diyor da vahiyden bahsetmiyor. Bilindiği gibi, –Arap muhiti de dahil– insanlar arasında Allah'a nispet edilen beşerî fiiller vardır. Bizzat Kur'ân-ı Kerim'de Allah, insanların yaptıklarını kendisine hamlediyor ve ben yaptım, diyor.

Bunların bana enteresan gelenlerini sizlere hatırlatmak istiyorum. Meselâ, Kur'ân-ı Kerim Bedir Gazvesi'nden bahsederken “*Onları siz öldürmediniz onları Allah öldürdü*” diyor. Halbuki kâfirleri öldüren Müslümanlar. Ama Cenâb-ı Hakk öldürme keyfiyetini kendi üzerine alıyor.

Bir başka âyette, borç verilme muamelelerinde kâtibin yazması emredilerek: “*Allah'ın öğrettiği şekilde yazsın*” deniliyor. Şimdi bir ticaret meselesinde bir meseleyi, bir borçlanmayı yazmak için Cenâb-ı Hakk, nasıl yazılacağını öğrensinler diye bir ticaret mektebi mi açtı ki borcu yazacak kâtib oradan mezun olup öğrenmiş olsun? Allah borç senedi yazılmasını nerede öğretmiş, yok böyle bir şey. Peki bu âyetle ne

kastediliyor? Allah'ın verdiği imkânla borç senedinin nasıl yazılacağını öğrenmiş bir kimse bahis konusudur. Yoksa Allah'tan öğrenilmiş bir borç senedi yazma keyfiyeti yoktur.

Köleler konusunda Cenâb-ı Hakk, hiçbir kimseyi kole yapın diye bir emir vermez. Ama, insanlar insanları köleleştirmiştir. Peygamberimiz'in ifadelerinde de sabit olduğu gibi *"Bu köleleri Allah sizin elinize verdi"* deniliyor. Hiç köleyi Allah bizim elimize kole olun diye verir mi? Yoktur böyle bir şey. Ama ortada ictimai bir vâkıa var. Cenâb-ı Hakk her hddiseyi yaratan bir kudret olarak bu hddiseyi de kendisi yaratmıştır. Ama bu yaratma keyfiyeti, bu hddiseyi kendisinin istediği mânâsında degildir. Katiyetle böyle bir şey yoktur. Kur'ân-ı Kerim'de o kadar enteresan misâller var ki, hatta avcı köpeklerinin bile öğretimini Cenâb-ı Hakk kendi iizerine alıyor. *"Bunlarz (avcı köpeklerinin) nasıl eğitileceğini size Allah öğretti"* diyor.

Rasiiliillah aleyhisseldtii vesselâm da aynı ifade örneklerini bize vermiştir. Bir misâl daha vererek bu konuyu noktalayalım.

Tebuk Seferi bir tarihî hddise, Rasûlüllah aleyhisseldtii vesselâm tehqizat teminiyle meşgul. Ebû Mûsa el-Eş'arî ve Ensar'dan Peygamberin arkadaşları Hz. Peygamber'e geliyorlar ve *"Bizi harbe götürcek develer temin et Yâ Rasûlallah!"* diyorlar. Balun Rasiiliillah aleyhisseldtii vesselâm'ın Buhdri de geçen ifadesi:

"Vallahi sizleri hiçbir bineğe bindirecek değilim, bineğim yok" diyor. Bir miiddet geçiyor, bazı kimseler binecek develer getirerek sa-vaş için tahsis ediyorlar. Bunun iizerine Rasiiliillah aleyhisseldtii vesselâm, Ebû Mûsâ el-Eş'arî'yi çağırarak: *"Allah sizi bunlara bindirecek"* buyuruyor. Allah'ın böyle bir hddiseyi haber verdiği vdki değildir. Ama Allah'ın sunduğu bir imkânı Allah'ın bir yaptırımını olarak Rasiiliillah aleyhisseldtii vesselâm burada ifade ediyorlar. Yani burada Allah adına konuşuyorlar.

Bu ifade ediliş şekil Sahabede, Tabînde ve daha sonra gelen âlimlerde de var. Hatta daha sonraki âlimlerimiz Allah adına bile konuşurlar. Allah şöyle yapar, Allah böyle yapar diye. Tıpkı bizim bugün bazi sahalarda konuştuğumuz gibi. Ben de konuştum. Boyle küçücük, narin bir kediyi ezerek öldürmeye kalkışan bir adamı gördüğüm zaman meselâ *"Allah bu adamı ekmek fırınında yakar"* dedim; Allah adına hüküm verdim. Siz de Allah adına hüküm vermiyor musunuz? Ama, burada gerçekten Allah mı konuşuyor? Katiyetle böyle bir şey yok. Bizim

Allah inancından kaynaklanan ifade şeklimiz bu. O bakımdan bunları, İslâm Dünyası'nın kitabiyâtını mukayeseli bir şekilde tedkik etmek sûretiyle açığa kavuşturma durumundayız.

Eğer bugün, daha yeni yeni okuma imkânına kavuştuğumuz yüz-yüz elli ciltlik kitaplar, bu genç ulemamız tarafından hakikaten ilmî tedkiklerle incelenip neticeleri ortaya çıkarılırsa, İslâm Peygamberi'ni, hakiki veçhesiyle daha doğru bir şekilde anlama imkânına kavuşacağız.

Bir noktayı belirterek sözlerime son vermek istiyorum. "Rasûlüllah adına çıkarılmış olan bu hadislerin ne zararı var?" diye sorabilirsiniz. O kadar büyük zararları oluyor ki, Rasûlüllah adına çıkarılmış bu hadisler yüzünden aileler dağılabiliyor; kavimler birbiriyle harp edebiliyor; bir millet bazen toptan küfürle bile itham edilebiliyor.

Seneler öncesi rastladığım bir rivayetle, yaşadığım dehşeti sizlere aktarmak istiyorum. Biliyorsunuz şimdi İstanbul'dayız. İstanbul'un fetihini Rasûlüllah aleyhisselâtu vesselâm "نقتحن القسطنطينية..." hadisiyle müjdelemişler. Gerçekten de Rasûlüllah böyle bir hadis söyleyebilir mi? Bu âcize sorarsanız, ben söyleyebilir diyorum. Niçin? Çünkü, Cenâb-ı Rasûl'de, İslâm Dini'nin ahirete kadar bütün insanlığın malı olacağı inancı var. *هو الذي ارسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره علي الدين كله* âyet-i kerimesi var. Rasûlüllah'da bu inanç var ve bu inanca sahip olduğu için daha yedinci senede, yani Mekke'yi fethetmeden önce Hudeybiye anlaşmasının akabinde civar ülkelere, Mısır'a, Bizans'a, İran'a İslâm'a davet mektupları gönderdi.

Eğer İslâmiyet yalnız Araplar'a mahsus bir din olsaydı, neden bu civar ülke halklarını İslâm'a davete ihtiyaç vardı? Çünkü, Rasûlüllah, bütün insanlığa rahmet olarak gönderilmiş bir peygamberdir. O sebeple bütün insanlığın kurtuluşunu tekeffül etmeye hazır bir Peygamberdir. Dolayısıyla böyle bir hadis söylemesi gayet mümkündür.

Şu bildiğimiz Ayasofya, Peygamberimizin doğumundan üç yüz sene sonra yapılmaya başlanmış ve doğumuna yakın tamamlanmıştır; ama, Peygamberimizin Ayasofya'dan haberi belki yoksa da kendisi Bizans ile ticarî ilişkileri olan bir kavmin mensubu. Bizans'da meydana gelen hadiselerin haberi O'na geliyor; Konstantiniyye'nin varlığından haberdardırlar. O yüzden böyle bir hadis söyleyebilirler. Ama, bizim Müslümanlar, asırlar devam eden İstanbul'u fetih hareketlerinden hiçbir netice alamayınca birinci ve ikinci asrın içinde öyle bir fikre vardılar ki,

İstanbul'un fethi ancak kıyamet zamanında gerçekleşecek. Bu yüzden ümmet arasında *فتح القسطنطينية من علامات الساعة* fikri gelişti.

Bu sözler hadis halinde kitaplarımızda vardır: İstanbul'un fethinden önce Deccal çıkacak, Müslümanlar silah bile kullanmadan İstanbul'u fethedecekler gibi hadisler vardır.

Şimdi işin enteresan tarafına geliyorum. Eğer İstanbul'un fethini, bu rivayetlere inanarak, kıyamet zamanında vuku' bulacak bir hadise olarak kabul ederseniz o zaman şu fethedilmiş İstanbul'umuzun değeri sizin gözünüzde ne olur? Demek ki, henüz İstanbul fethedilmemiştir, dersiniz. Ne acıib şeyler söylüyorsun diyeceksiniz ama, bunu söyleyen ben değilim.

Size meşhur Reşid Rıza'nın hazırladığı *Tefsirü'l-Menâr*'dan bir pasajı aynen okuyorum. *ورد من اشراط الساعة فتح القسطنطينية* Vârid olmuştur ki, İstanbul'un fethi kıyamet alâmetlerindedir. Bu rivayet sahih hadis kitaplarında vardır, diyor. Bu hadis üzerine, âlimler âlimi şeyhimiz Mahmud Neşşabe –ki, bu zat 1890'da vefat etmiştir– bu hadisin mânâsı hakkında demiş ki, Arablar bunu eşkiya Türkler'den fethedecekler; o zaman İstanbul fetholmuş olacak.

Reşid Rıza "Mahmud Neşşabe, siyaset erbabından değildi. Türklerle Arablar arasındaki bu düşmanlık onun zamanında yoktu. Türk Hükümeti'nin şu zamanda yaptıklarını bir tarafa bırak" ilavesinde bulunuyor. Yani bunlar olsa böyle bir şey söyleyebilir denilebilir. Reşid Rıza'nın vefatı 1935'tir. Dolayısıyla bu sözleriyle daha evvelki devri kas-tediyor.

Diyeceksiniz ki, mesele burada kalmış mı? Hayır kalmamış. 1994 yılındaki haccım sırasında, İbrahim Çalışkan Hoca ile yatsı namazını müteakip Kâbe'de tavafımızı yaptıktan sonra kitapçılara gittik ve bir kitapçıda *اشراط الساعة* diye beş yüz sayfaya yakın bir kitap gördüm. Kitabı ilk açışında –Cenâb-ı Hakk bazen bana böyle lütuflarda bulunur!– bu hadis karşıma çıktı. Emin olun dehşete düştüm, nerede ise kitapçının boğazına sarılacaktım. İbare şu: "Türklerin eliyle yapılmış bu İstanbul Fethi silahla yapılmıştır, halbuki hadislerde sulhla yapılacak diyor. Şimdi bu İstanbul kâfirlerin elindedir. Hiç yalan söylemeyen Peygamber Efendimiz'in dediği gibi daha sonra gerçek fetih yapılacaktır."

Bu ifade, Mekke'deki Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi'nin Şeriat Fakültesi'nin akide bölümünde yapılmış olan bir tezdır. Üç defa basılmış,

ilk baskısı 1989'da, ikincisi 1990, üçüncüsü 1993. Ben son baskısını aldım.

Burada tez sahibi allâme (!) sadece kendi safsatalarını anlatmakla kalmıyor. Üstelik bir de hepimizin muhterem saydığı Ahmed Muhammed Şâkir'den nakillerde bulunuyor. Dehşete kapılmamak mümkün değildir. Ahmed Muhammed Şâkir bizim tanıdığımız kadarıyla İmam Şâfiî'nin *Risâle*'sini tahkikle ortaya çıkaran ve Mısır'da Ahmed İbn Hanbel'in *Müsned*'ini yayınlamaya başlayan fakat ömrü vefa etmeyen büyük bir âlimdir. Ama gel gör ki, bu müellif, tenkid zihniyetinden bîhaber olduğu için aynı zırvaları kitabında sıralıyor. Bunların hepsi metin olarak elimde var.

Son olarak şunu söylemek istiyorum. İslâm Dünyası'nda 1400 yıldan beri kitap yazılıyor. Tek bir kitap Kur'ân'la başladık daha üçüncü asırda Taberî, tek başına otuz ciltlik tefsirini yazdı. Altıncı asırda yaşamış olan İbn Akîl'in bir rivayete göre 400, diğer bir rivayete göre 600 ciltlik tefsiri var. Bunların hiçbiri elimizde yoktur. Bunları kim okuyacak da, bunları kim tahlil edecek de bize gerçekleri ortaya çıkaracaktır?

Hocalarımızın vaktiyle başlattıkları bu vakıf çalışmaları eğer genişleyebilir, gerekli yardımlar sağlanabilirse, İslâm Dünyası'nın kurtuluş ışığı Türkiye'den çıkacaktır. Benim kanaatim odur. Ümmü'l-Kurâ'da yapılan tez benzerleriyle bir yere varılabileceğini zannetmiyorum. İş parada değil sadece. Muhteşem üniversiteleri ve kütüphaneleri varmış, ben görmedim ama kafa değişmedikçe o kütüphaneleri, o İslâm kültürünü elekten geçirmedikçe Rasûlüllah'a layık ümmet olmak muhaldir.

Cenâb-ı Hakk cümlemizi O'na layık olanlardan eylesin.